

Sporda Sosyal Güvenlik

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Spor Bilimleri Anabilim Dalı

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Sosyal Güvenliğin Dünya'daki Gelişimi

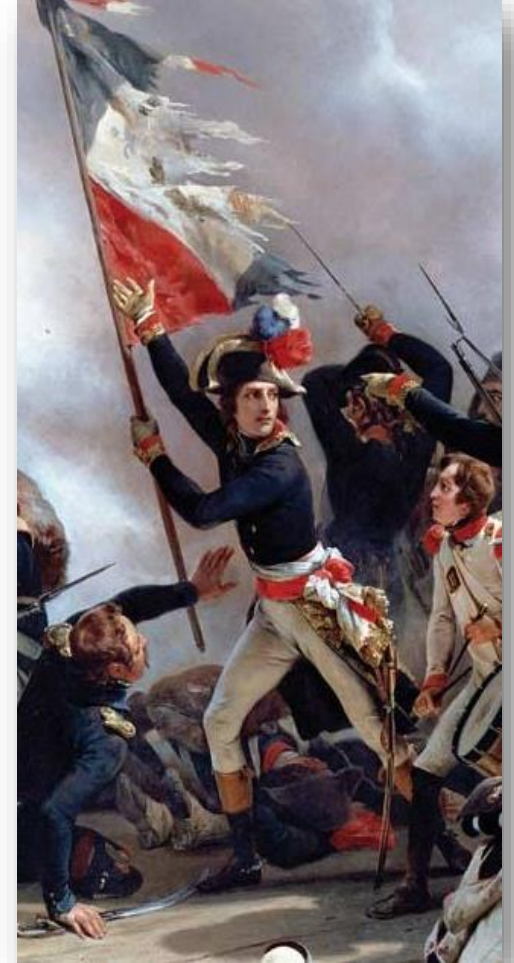
- Sosyal güvenlik, oldukça uzun tarihsel geçmişe sahip bir kavramdır ve bu kavramın ekonomik dayanaklarını, hukuksal mekanizmalarını anlayıp kavrayabilmek için, sistemleri tarihsel boyutları içerisinde değerlendirmek gerekmektedir.
- Sosyal güvenlik sistemlerinin oluşum ve ortaya çıkışlarını hazırlayan koşulların ve ilk sistemlerin batı ülkelerinde temellendiği görülmektedir.
- İnsanların bilgi, düşünce ve ihtiyaçları değiştikçe sosyal güvenliği sağlamak için başvurdukları yollar da değişiklik göstermiştir.
- Tarihsel açıdan bakıldığında, kolektif tekniklerden olan ve sosyal güvenlik sisteminin en ilkel modelini oluşturan tekniğin “Yardımlaşma sandıkları (dernekleri)” olduğu görülmektedir.
- Eski Roma ve Yunan'da M.Ö. 2000 yıllarında bile yoksul ve muhtaç kişilere yardım eden derneklere rastlandığı görülmüştür.

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Sosyal Güvenliğin Dünya'daki Gelişimi

- Fransız Devrimi (1789), devlet ile birey ilişkisine yeni bir bakış açısı getirmiş bu da giderek değişen bir yardım anlayışı ortaya çıkartmıştır. Böylelikle tüm dikkatler yoksulluk, istihdam, tıbbi yardım vb. konulara toplanmış ve yeni düşünceler ortaya atılmıştır.
- 1793 tarihli “İnsan Hakları Evrensel Bildirisi” ile kamu yardımlarından yararlanmanın bir hak olduğu onaylanmıştır. Fakat bu düşünceler kağıt üzerinde kalmış ve 19. yüzyıla kadar somut bir ilerleme sağlanamamıştır.
- Bugünkü anlamda sosyal güvenlik anlayışı ve sistemleri, 19.yüzyılın son çeyreğinden itibaren sanayi devrimini yaşayan ülkelerde, bu toplumların ihtiyaçlarını karşılamak üzere çıkmış ve gelişmiştir.
- Tarihi süreç içerisinde sosyal güvenlik, sanayi devrimi öncesi ve sonrası olarak iki döneme ayrılabilirdiği gibi; bir sistem olarak 1880'li yıllarda Almanya'da, sosyal sigortaların ortaya çıkışıyla başlayan dönem ve Birinci Dünya Savaşı sonrası dönem olarak iki döneme ayırmanın da mümkün olduğu belirtilmektedir.

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Sosyal Güvenliğin Dünya'daki Gelişimi

- İlk defa 1881 yılında Almanya Başbakanı Bismarck ve İmparator Wilhelm tarafından sosyal sigortalar kurulmuş ve başka sanayileşmiş ülkeler ile birlikte tüm dünyada hızla yaygınlaşmış, sosyal güvenlik sistemlerinin en önemli müessesesi durumuna gelmiştir.

Bismarck'ın hazırladığı, İmparator Wilhelm'in fermanı ile ortaya çıkan bu sistem, üç aşama ve üç kanunla gerçekleşmiştir.

1. Birinci olarak 1883'te hastalık sigortası,
2. ikinci olarak 1884'te iş kazaları sigortası,
3. üçüncü olarak da 1889'da yaşlılık ve maluliyet sigortası kurulmuştur.

İşsizlik sigortası primi, işçi ve işverenlere yarı yarıya paylaştırılmış, işsizlik aylığına hak kazanabilmek için 26 haftalık staj döneminin tamamlanması zorunluluğu getirilmiştir.

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Sosyal Güvenliğin Dünya'daki Gelişimi

- Bismarck Almanya'sının oluşturduğu bu sosyal sigortalar, daha sonra; 1887'de Avusturya'da, 1891'de Macaristan'da, 1894'te Norveç ve Fransa'da, 1895'te Finlandiya'da, 1898'de İtalya'da, 1900'de İspanya'da, 1911'de Birleşik Krallık'ta, 1930'lardan sonra da Rusya, Japonya, ABD, Kanada ve diğer ülkelerde uygulanmaya başlanmıştır.
- Çağdaş anlamdaki sosyal güvenliğin ilk ortaya çıkışı ve hukuk düzeni tarafından benimsenmesi, 14 Ağustos 1935 tarihli A.B.D. Sosyal Güvenlik Yasası (Social Security Act) ile olmuştur. Kimi eksiklerine rağmen bu yasa, dayandığı temel ilkelerle çağdaş sosyal güvenlik politikalarının öncülüğünü yapmıştır.
- Bu yasa, 1929 ekonomik bunalımı ile içine düştüğü sıkıntı ve çöküntüden Amerikan Ulusunu kurtarmayı amaçlamaktaydı. Bu yasayla ekonomik yapı ve sosyal güvenlik arasında doğrudan bir bağ kurulmuş; öte yandan sosyal risklerin sonuçlarını giderme (tanzim etme), bu riskleri önleyici tedbirlerle tamamlanmıştır. Bütün bu yönleriyle 1935 tarihli bu yasa, sosyal güvenlik alanında bir çığır açıp daha sonraki dönemlerde Beveridge Raporunun hazırlanmasında etkili olmuştur.

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

Sosyal Güvenliğin Dünya'daki Gelişimi

20 Kasım 1942'de açıklanan 'Beveridge Raporu'na göre sosyal güvenlik sisteminin ana ilkeleri;

- 1- Genellik ve sigorta yardımlarında teklik ilkesi,
- 2- Yönetimde Birlik İlkesi,
- 3- Primlerde Teklik ve Vergilerle Katkı Sağlama ilkesi
- 4- Sosyal Güvenlik Sisteminin "Tam İstihdam" ve "Ulusal Sağlık" Politikaları İle Desteklenmesi,
- 5- Sosyal Yardımlarda Birlik İlkesi olarak belirlenmiştir.

SOCIAL INSURANCE AND ALLIED SERVICES

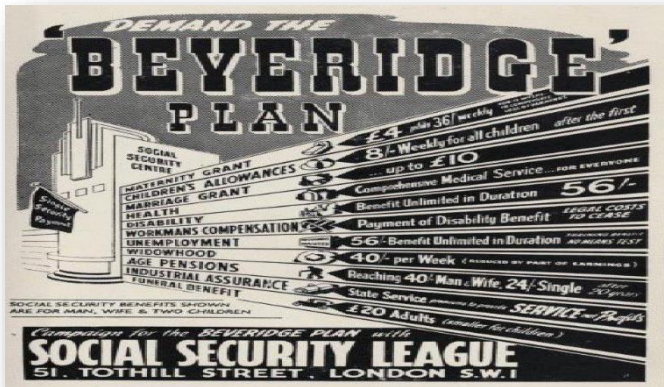
Report by
SIR WILLIAM BEVERIDGE

Beveridge Raporu'nda öngörülen sosyal güvenlik sistemi; "Yoksulluk çağdaş bir toplumun yüz karasıdır.

Geniş kapsamlı ve sistematik bir sosyal güvenlik modeliyle, toplum yoksulluk sorununu çözebilir" düşüncesine dayanmaktaydı.

Beveridge Raporu'nun 1942 yılında açıklanmasının ardından, 1944 yılında 26. Uluslararası Çalışma Konferansı toplanmıştır.

Philadelphia Bildirgesi olarak anılan bu konferansta, tüm hükümetlere en az geçim olanaklarını güvence altına alacak bir sosyal güvenlik sisteminin kabul edilmesi ile ilgili bir karar alınmıştır.

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

- Sosyal güvenlikle ilgili bir sonraki gelişme, 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda karara bağlanan "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"dir.
- Bu beyannamenin (bildirge) 22. maddesinde; "Herkesin toplumun bir üyesi olarak sosyal güvenliğe hakkı vardır." denilmektedir.
- 25. maddesinde ise;

1- Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradeleri dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2- Anaların ve çocukların özel yardım ve bakım görme hakkı vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar." ibareleri yer almaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Sosyal Güvenliğin Dünyadaki Gelişimi

- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO), 1952 tarihli 102 sayılı "Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin Sözleşmesi"nde, sosyal sigortalarla sosyal yardımların genel esasları belirlenmiştir. Bu sözleşmede;

1- Hastalık halinde sağlık yardımı,

2- Hastalık halinde tazminat,

3- İşsizlik,

4- Yaşlılık,

5- İş kazası ve meslek hastalığı,

6- Analık,

7- Sakatlık,

8- Ölüm ve

9- Aile yardımları olmak üzere, 9 risk sayılmış ve sözleşmeyi onaylamak isteyen ülkelerin bunlardan en az üçünü kabul etmelerinin zorunlu olduğu belirtilmiştir.

- **Sosyal güvenlikle ilgili olarak ortaya çıkan bu gelişmeleri,**

- 1957 yılında Avrupa Topluluğu (Birliği) Antlaşması,

- Avrupa Konseyi çerçevesinde 1961 yılında imzalanan Avrupa Sosyal Şartı

- 1972 yılında imzalanan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi'nde sosyal güvenliğe ilişkin alınan kararlar takip etmiştir.